

A vacsoravendég

(Vajdasági történet)

Szereplők:

Kata – Magyarországról hazalátogató nő

Janka – Kata testvére

Anyuka – a két lány édesanyja

Janó – Kata gyerekkori barátja

Katona – veterán

Mentősök, ketten

1. FELVONÁS

1. jelenet

Szín: Egy vajdasági kis faluban vagyunk a közelmúltban. Nyári délután, nappali szoba. A szobában egy kanapé, két oldalon egy-egy fotel, előtte dohányzóasztalon tévé. A kanapé mögött egy-egy nagy ablak, tárva-nyitva, látszik a kert. Az ablak előtt a szobában egy szék áll, a külső felén, az udvaron Janó áll, könyököl az ablakpárkányon, félig bent van a szobában, jókedvű, kiabál befelé Katának, aki a konyhában van, őt nem látjuk.

JANÓ: (feldobott) Azt mondtam, hogy találkoztam a Tomival? Megint náthás. Állt a töltésnél és lógatta az orrát. Ami meg tiszta piros volt. Kérdeztem, hogy miért áll ott a napon, erre mondta, hogy náthás és azért

áll a napon, mert fel akarja melegíteni magát. Ebben a hőségben! Mondom neki, csak föl fog menni a lázad. Erre elkezd megint, hogy szerinte a kivándorlás kulturális regresszióba taszítja az országot. Én meg közben néztem, hogy fénylik az a piros orra. Hallod, hozz még barackot! Ha van.

KATA: (be, a kezében tálca, rajta limonádé és egy tál barack) Mit kiabáltál? (leteszi az ablakpárkányra a tálcát, az ablak elé ül)

JANÓ: Azt, hogy légy szíves. (nevet, eszi a barackot)

KATA: (nevet) Az már megint beteg? Komolyan, az ilyenek élnek a legtöbbször.

JANÓ: Hát ja, szimuláns. Érted, áll a napon, csillog az orrán a láz, én majd' megbolondulok a hőségtől, ez meg nyomatja, hogy a kivándorlás. Aztán elkezdte magyarázni nekem, hogy a

társadalom hozzáállása a bizonytalan jövőképhez aszerint változik, milyen mértékben találja meg magában az ember a nemzeti identitását.

KATA: Na jó, én ehhez fáradt vagyok. Elég hideg a limonádé?

JANÓ: Hogyne. De érted, majd szétfolytunk ott a napon, olyan száraz a töltésen a fű, hogy az ember árnyékát is beissza. Majd' szétfőttem, de annyira fölbaszott ezzel a korrekt dumával, hogy én meg mondtam neki, barátocskám, csak a félelmet nem veszed figyelembe.

KATA: *(nevet)* És mit szólt? Remélem, elpirosodott az egész feje, az orra után!

JANÓ: El, mert én meg folytattam, hogy szerintem ez faszág, mert nem tudom, hallottad-e, de van az a szlovák filozófus, a Jaroslav Pollenek, na, hát ő is azt mondja: ott alszik bennünk a félelem, ami egyszer belénk lett ültetve, aztán jön egy illat, valami emlék, és a félelem felébred. Pont, ahogy a tigris ébred fel a hús szagára. Vagy ez esetben a hús emlékére. Aztán ha egyszer a félelem utat tör magának az agyban, minden emlékünkn megreped. És tapad, érted, tapad a félelem mindenhez. Odatapad a mozdulataidhoz és megtöri a megszokást, szóval megtöri az még a nemzeti identitást is, csak jól rá kell ijeszteni az emberre. De nem?

KATA: És erre mit szólt?

JANÓ: Csak nézett, és vörösödött az egész feje, de nem tudom, hogy attól-e, amit mondtam, vagy a nap-szúrástól. Csak szirtyegett és nézett rám, tudod, milyen alacsony a Tomi, nézett rám, így fölfelé, és azt sziszegte, hogy ne példálózzak holmi szlovák faszok elméleteivel, akik harmincöt éves korukra teljesen szétáztatták alkoholban az agyukat.

KATA: Micsoda?

JANÓ: Hát most mit, hát ivott az is, mindenki iszik. Pláne ezek a hülye filozófusok. Attól ilyenek. Nézd meg a Tomit. Az is csak azért náthás, hogy legyen kifogása egész nap pálinkát inni.

KATA *(nevet)*

JANÓ: Ez a Pollenek is döntötte magába a sört meg a borovicskát, reggeltől reggelig, közben meg a félelmen járt az agya. Hát, a helyében én is ittam volna...

(Kata nevet, Janó nézi és nevet vele)

KATA: És a strandon voltál? Kik vannak lent? Érdemes lenézni?

JANÓ: Nem, oda most megyek, azért is ugrottam be, hogy elhívjalak. Kicsit már megbuggyant a víz, de még lehet benne úszni.

KATA: Fúj! De nem, ebben a melegben én nem megyek sehova.

JANÓ: Úszni se? Na, ugyan, gyere! Hátha ott lebeg a pálinkával gyógyuló Tomi egy felfújható matracon. Megnézhetnénk, hogy fél-e. Ma még ki tudunk oda menni, holnap neked nem jó, holnapután napközben én nem érek rá, aztán este a vacsora, szerdán meg már minden más lesz, na gyere, induljunk!

KATA: Miért lesz más szerdán?

JANÓ: Majd meglátod. Na, gyere, menjünk!

KATA: Nem megyek, mindjárt hét óra, semmi kedvem ebben a melegben gyalogolni, meg anyám is mindjárt hazaér. Aztán tudod már, egész nap sorban állt, meg rohangált, meg biztos a melegtől megint bedagadt a lába... Meg különben sem szeretném magára hagyni.

JANÓ: Na, gyere! Szerintem most jobb hangulatban van. Meg mit csinálnál

vele itthon, néznéd, hogy fáradt? Majd borogatja a lábát, nagylány már. Ha nem akarsz úszni, majd kiülünk, meghívlak egy sörre.

KATA: Nem, nem megyek. És szerintem épp ellenkezőleg, rossz passzban van. Tudod, most volt nemrég az évforduló. Ilyenkor minden évben nyomott és ideges.

JANÓ: Majd most nem lesz az. Meglátod.

KATA: Dehogynem. Olyan szerencsétlen.

JANÓ: Fura ez, hogy még nem múlt el nála. Hát, hány éve halt meg apád, két éve?

KATA: Igen, kettő. Én sem értem. De olyan... nem is tudom, milyen. Mintha összement volna. Mintha éjjelente mindig töpörödne egy centit. Régen annyi mindent bírt, olyan erős volt, most meg folyton csak levert, és ahogy volt ez az évforduló... Hát nem is tudom, eddig azt hittem, hogy haladunk valamerre, jobban van, erre egész múlt héten csak sírt. Minden este. Kijövök a szobámból, akkor csak fújja az orrát és tagadja, előttem nem mer sírni, de a szobámból hallom, hogy zokog. Most mi az istent csináljak én vele? Hagyjam itt, hogy bírjon zokogni?

JANÓ: Légy türelemmel. Bár, lehet, hogy jót tenne neki...

KATA: Nekem itt ne sírjon titokban. Sírjon a szemembe. Mármint érted... előttem sírjon, akkor végre tudok mit kezdeni vele. De így...

JANÓ: Pedig jót tenne, ha kicsit kimozdulnál te is. Be fogsz penészedni ebben a szobában. Mikor voltál utoljára friss levegőn?

KATA: Itt ülök most is az ablakban, jön be friss levegő, hagyjál már!

JANÓ: De ezt neki kéne megoldani, nem neked. Felnőtt ember. Meg te is

az vagy, már rég elmúltál harminc, a saját életedet kéne élned. Te sem leszel már fiatalabb. Ez tiszta baromság, amit te csinálsz. Vagy akkor vidd orvoshoz. Nem normális, hogy ennyi ideig sír és gyászol.

KATA: Na jó, most már indulj, mert rád fog sötétedni, nekem meg dolgom van.

JANÓ: Most min sértődtél meg? A halál az élet lezárása. De hogy valaki a halált nem tudja lezárni? Lezárni a lezárást? Meddig lehet ez csinálni?

KATA: Na, szevasz! *(felpattan, elkezd vacsorához téríteni)*

JANÓ: Nyugodj már meg! Az előbb még olyan jókedvű voltál... Min csesződöttél fel?

KATA *(hallgat, egyre dühösebben terít)*

JANÓ: Na jó, én mentem. Engem most semmivel nem tudsz megbántani. Szia! *(elmege)*

KATA: *(csapkodja az újságokat)* Hagyjam sírni, mert nem vagyok fiatal... Barrom...

Egy idő után Anyuka megérkezik, belép a szobába, tele a keze szatyrokkal, egyáltalán nem tűnik összetörtnek, sőt inkább jókedvűnek.

ANYUKA: Megjöttem! Te meg minek pakolsz ebben a melegben, csak le fogsz izzadni. *(át akarja venni a tányérokat Katától szatyrokkal a kezében)*

KATA: Nem csináltam egész nap semmit, már kezd az agyamra menni ez a ház. Muszáj csináljak valamit, légy szíves, ne vedd ki a kezemből.

ANYUKA: Jó, hát én csak segíteni akartam. Miért húztad fel a rolókat? Bejön a nap, felmelegszik tőle a szoba!

KATA: Megőrülök a sötétben, inkább jöjjön be a fény.

ANYUKA: Jól van, na. De ne pakolj már, nem akarom, hogy leizzadj.

KATA: Miért, mi lesz, ha leizzadok? Ha ülök a sötétben, akkor is leizzadok.

Hagyd már, hogy csináljak valamit!

ANYUKA: Jó, akkor vedd át a szatyrokat, leszakad a kezem!

KATA: Miért nem szólsz?

ANYUKA: *(türelmesen)* Hát most szóltam.

KATA: *(az anyjánál lévő szatyrokra néz)* Mi ez a rengeteg cucc?

ANYUKA: *(jó érzéssel)* Vettem kacsát, meg borsót, annyira szép volt a krumpli is, nézd meg, akkorák, mint az öklöm. Akkora a kacska is, hogy csak na, hát muszáj volt ma megvennem, tudod, a vacsorához. Nehogy elfogyjon. Mindenből a legjobbra akarom...

KATA: Voltál kint apánál?

ANYUKA: *(kintől kiabál be, csak a hangja)* Mit mondasz? Nem hallom! *(bejön)*

KATA: *(emelt hangon)* Apánál! Voltál kint?

ANYUKA: Ne kiabálj, nem vagyok süket! Nem voltam.

KATA: *(leül, az izzadságot törli a homlokáról)* Sose hallod, amit mondok. Nem azt mondtad, hogy ki fogsz menni a temetőbe?

ANYUKA: Látod, mondtam, hogy le fogsz izzadni. Nem voltam a temetőben, mert nem tudtam behajtani. Az a barom csósz megint belakoltatta a kaput. Én meg gyalog ugyan nem megyek be. Ott ülnek a keresztek között a menekültek, még mindig ott laknak! Én oda nem fogok gyalog bemenni. Félek. Amúgy meg, át se férnék azon a kis résen, amennyit a lakat enged. Az a barom folyton csak integet a kaszával, hogy ne hajtsak be.

KATA: Kaszával?

ANYUKA: Áh, vágja a fűvet, és közben üvölt, hogy ez nem autópálya, senki se hajtsa be, meg hogy kitorik a

keresztet az öregasszonyok, ahogy ralliznak a temetőben. Idióta.

KATA: Ugyan már, anyuka, nem laknak már menekültek a temetőben, ez csak pletyka. Már rég nincs ott senki.

ANYUKA: De igen, laknak. Nem is egyszer láttam őket, hogy ott guggolnak végig a hetes parcellában. Az embernek borsózik a háta. *(mikor közben ki-be jár a konyhába, pakolva a vásároltakat)*

KATA: *(békülékenyen)* Majd kimegyek holnap veled. Úgyis mennél az évforduló miatt.

ANYUKA: Még csak az kéne, majd még megerőszkolnak téged.

KATA: Ugyan már! *(keserű nevetéssel)* Engem? Miért erőszakolnának meg?

ANYUKA: Te nem ismered ezeket. Ezek állatok. Egy idős asszonyt is megtámadtak. Állatok. Azt mondják, a csósz mentette meg azt az asszonyt.

KATA: Na látod, mégiscsak jó az a csósz valamire. Megérné inkább jobban lenni vele, nem veszekedni, hogy majd megvédjen téged is.

ANYUKA: Nem kell engem megvédeni. *(szünet)* A húgod is mondta, hogy ő is ki akar menni. Az évforduló miatt. Mehetnénk együtt. Jó lesz?

(csönd)

ANYUKA: A Janóval találkoztam a ház előtt. Jót beszélgettünk. Nagyon le van fogyva az a gyerek. Eszik az rendesen? Annak a gyereknek is annyi esze sincsen, hogy legalább főzzön rá valaki. Pedig olyan rendes gyerek.

KATA: Nem gyerek, már harmincnégy éves. És mindig is ilyen sovány volt. Amúgy is egy idióta.

ANYUKA: Mi történt?

KATA: Mi történt, mi történt? Mi történt volna? Mindenről tudnod kell,

hogy mikor mi történt? Az történt, hogy semmi sem történt, mert velem sohasem történik semmi, mert ki se tudom tenni a lábamat ebből a rohadt házból, itt ülök harminckét évesen, és várom, hogy elmúljon a nyár. Mintha lenne nyár! Nincs semmi, nem is tud elmúlni semmi, csak ismétlődnek a napok. Egy hosszú éjszaka ez az egész kurva élet, mert itt mindig sötét van, folyton leengeded a redőnyöket, és csak ülünk itt a sötétben és bánkódunk. Na, ez történt.

ANYUKA: Jól van, csak kérdeztem. Szépen kérdeztem, nem kell így rám ugrani. Ki vagyok én is fáradva, egész nap csak rohangáltam, álltam a sorban, tudod, heti piac van, most kell mindent megvenni, ha mindenből a legjobbat akarom majd az asztalra tenni. Alig vártam, hogy hazaérjek.

KATA: De minek ez a sok minden? Egy ezrednek volna elég.

ANYUKA: Ne idegeskedj már folyton. Egyszer én is kitehetek magamért. *(mellékesen)* Egy kis meglepetés. Különben is azért jöttél haza Pestről, hogy megpróbálj pihenni egy kicsit.

KATA: Próbáljak? Jó, hát majd gyakorlom. Elegem van már ebből a házból meg a kurva melegből, nem tudok csinálni semmit. Alig várom, hogy visszamenjek Pestre, mehessek dolgozni, legyen muszáj felkelni reggel, csinálni a dolgomat, akkor nem kell legalább gondolkodni.

ANYUKA: Ne mondj ilyeneket, megszakad a szívem. Mindent megteszek, hogy jó legyen neked. Mit csináljak még?

KATA *(hallgat)*

ANYUKA: Süssek egy kis pogácsát? A kedvencedet?

KATA: Ugyan már, ebben a melegben

más se hiányzik, mint hogy állj a tűzhely mellett és süss. Ne beszélj butaságokat, inkább pihenj le.

ANYUKA: Akkor inkább rakott palacsintát. Van még a hűtőben bodzaszörp.

KATA: A fenének hiányzik a rakott palacsinta!

ANYUKA: *(lemondóan)* Én csak jót akarok, nem tudom, hogy mit csináljak, én bármit csinállok, nem jó neked. Én már tényleg nem tudom, hogy mit kéne csináljak. Álltam egész nap a sorban, ezt is miattad, most meg akarok neked sütni, de neked semmi sem jó. Egész nap azt vártam, hogy hazaérjek és együtt legyünk és nevezzünk! Ma van az a jó sorozat, annyit lehet rajta nevetni. Engedd már le a rolót, bejön a meleg!

KATA: *(leengedi a rolót mérgesen)* Akkor ülj a sötétben és neved magadban! *(kimegy)*

ANYUKA: Édes istenem, most mi rosszszat mondtam? *(kiabál Kata után)* Kata, Katuskám! Mindig haragszol. Gyere vissza! Nézzük együtt a tévét! *(nem jön válasz, maga elé)* Vagy majd gyere ki akkor később. *(bekapcsolja a tévét, a kanapéra fekszik, de befelé fordul)*

2. jelenet

Szín: temető, egyenletes távolságban kialakított sírhelyek, egyes sírok rendes sírkövel vannak ellátva, másokon csak fakereszt és virág, vannak sírkő nélküli kripták, ahova még feltehetően nem temettek el senkit. Két elhanyagolt fakereszt közé zsinór van függesztve, egy nadrág szárad rajta. Kata, Janka és Anyuka jön. Kata és Anyuka keze tele van szatyrokkal, lapáttal, seprűvel, virággal, Janka keze üres.

ANYUKA: *(Katához)* Vigyázz a sírra!
Még a végén levered a szomszéd keresztjét!

KATA: Azt se tudod, ki ez, milyen szomszéd?

ANYUKA: Haladjunk, mindjárt esni fog!

(megállnak az apuka sírja előtt)

ANYUKA: *(a sírhoz)* Szervusz, Palikám, megjöttünk. Itt vannak a lányaid is, látod, hogy megnőttek?

KATA: Anyuka, ne beszélj már hülyeségeket, kilencvenkilenc óta nem nőttek egy centit sem. Mi bajod van?

ANYUKA: *(simogatja a fejfát)* Istenem, de hiányzol még mindig... *(a lányához)* Leszarta egy madár a fejfát. Kata, vizezd be a rongyot, kérlek, és hozd ide!

JANKA: Ugyan már, anyuka, hagyd a fenébe, majd lemossa az eső. Ne szarozzuk össze azt a rongyot. Nem hoztunk zacskót, mi a fenébe fogjuk így tenni? Én biztos, hogy nem cipelem. Még összeszaroznám vele a kocsit.

ANYUKA: Lemossa? Gondolod? Szerintem már eléggé rászáradt.

KATA: *(kikapja Janka kezéből a szatyrot, kivesz egy rongyot)* Add már ide! Az eső ezt nem mossa le, mekkora baromság! *(mérgesen mosni kezdi a sírt)* Komolyan mondom, mint két gyerek... Egyszer rátok ég a ház majd, mert nem tudtok megoldani semmit.

JANKA: *(nevetgélve)* Ugyan már, mit csinálsz ebből ekkora cirkuszt, össze fogod szarozni magadat.

ANYUKA: Ne kiabálj itt a temetőben, légy szíves!

KATA: Ott kiabálok, ahol akarok.

ANYUKA: Ti folyton csak kiabáltok velem...

JANKA: *(Katához)* Most tényleg kellett ez? Mire volt ez jó? Te visszamész Pestre, neked könnyű, én fogom aztán hallgatni. *(vigasztalja az anyját)* Tessék, anyuka, egy zsebkendő. Nem úgy gondolta a Kata. Inkább rendezzük el gyorsan a virágokat, meg mindent, mielőtt elered az eső. Nagyon későre értünk ki.

ANYUKA: Nem tudok gyorsabban menni, már mondtam.

JANKA: Nem a menéssel van a baj, hanem hogy itt óbégattok a temetőben.

KATA: Félsz, hogy felébrednek a halottak? Nem mindegy, hogy hol óbégatunk? Inkább kezdj magaddal te is valamit, mindjárt itt az eső!

JANKA: Jól van, most már mindegy, itt vagyunk, kezdjük el, csupa por lett a kő is, majd én lemosom, Kata, te addig söpörd körbe.

KATA: *(söpörni kezd, talál egy tányért, felemeli)* Nahát, ez azért mégiscsak borzasztó!

JANKA: Mit keres itt egy tányér? Na, majd mindjárt telefonálok. Hát minek fizetünk mi a csősznek, ha az a marha hagyja, hogy itt a síron ebédeljen minden jöttment?

KATA: Én még itt egy darab menekültet se láttam, ez csak szóbeszéd!

JANKA: Akkor mégis, hogy került ide ez a tányér?

ANYUKA: Én hoztam ide.

JANKA: Te eteted őket?

KATA: Nahát, anya, eddig azt hittem, hogy te utálod őket. Micsoda fordulat!

JANKA: De ezt mégis hogy gondolod, anyuka, milyen panker ötlet ez már? Azt akarod, hogy ideszokjanak apuka sírjához?

ANYUKA: Nem etetek senkit. Csak csináltam almás pitét, kihoztam ide

is egy tányérral. Az volt apátok kedvence...

JANKA: De mégis, ez hogy jutott eszedbe? Ide ételt? Hogy etessed ezeket a senkiháziakat? Ha egyáltalán vannak. Vagy bárki mást...

ANYUKA: Ne veszekedjete már velem, én csak az évforduló miatt gondoltam... De azt tényleg nem gondoltam, hogy majd megeszik ezek...

KATA: Ki? Mutassatok itt nekem egy menekültet! Egy sincs itt. Ha voltak is, már rég elmentek.

JANKA: *(észreveszi a kiterített, száradó nadrágot)* Elmentek, mi? Akkor ki az apjafasza teregeti ki ide a nadrágját? Látod, anyuka? Ideszoktattad őket. Most még csak az kell, hogy itt aludjanak apuka sírján. De legalább főzni nem fognak, ételt majd úgyis hozol ki. Mire legközelebb jövünk, majd biztos meg is lesz terítve. Gyertya meg virág már úgyis van, csak az evőeszköz hiányzik, azt nem hoztál magaddal, anyuka?

KATONA *(közeledik, firkészsze hallgatja a három nőt)*

KATA: Ugyan már, itt nincsenek menekültek!

JANKA: Tudom. De akkor ki ehette meg a pitét?

ANYUKA *(sír)*

KATA: Hacsak nem támadt föl apuka...

KATONA: *(odaér hozzájuk, ő is nézi a tányért)* Ne izguljanak, csak én voltam.

(Megijednek mind a hárman)

JANKA: Maga meg ki?

KATONA: Senki. Csak épp nagyon éhes voltam.

ANYUKA: Maga megette az almáspitét?

KATONA: Meg én. Finom volt. Először csodálkoztam is, mert magyar név

van a síron, de megszagoltam, jó illata volt, gondoltam, miért is ne. De megehetette volna akár egy kutya is. Ezen most kár idegeskedni, nem?

ANYUKA: Ez igaz. Vagy egy menekült.

KATONA: Nem, csak én. *(csend)* Nincsenek itt már menekültek. Elmentek mind. De legalább üres a temető. Senki sem mer ide kijönni. Csak az a pár kóbor kutya, meg én.

ANYUKA: Biztos nincsenek? Sosem lehet tudni...

KATONA: Nincsenek, nem kell ennyit ijedezni. Mitől félnek, hogy még a végén megnézik magukat? Na, ne remegjen, nyugalom, minden nap itt vagyok, nagyjából egész nap, én mondom, üres az egész temető. Már ha a halottakat nem számítjuk.

KATA: Mégis mit csinál itt egész nap?

KATONA: Mit csinálnék, sétálok. Körbejárom a barátaimat. Ott fekszenek szép sorban, a hetes parcellában, mint a heringek, egymás mellett, cap-cap-cap. Így gyorsabban telik az idő. Körbejárom őket minden nap. Ennyi.

KATA: A barátai?

ANYUKA: Mennünk kéne...

JANKA: Igen, anyuka. Még venni kell pár dolgot holnaputánra. Sok mindent kell még venni *(hangsúlyozva)* az ünnepi vacsorára.

KATA: Milyen barátai?

KATONA: Hát, a barátaim. Mind a tizenheten.

KATA: Tizenheten?

ANYUKA: Nagyon mennünk kéne...

JANKA: Gyere már, Kata!

KATA: *(nevet)* Hova siettek? Még körbe sem söpörtük a sírt. Anyuka, eddig odavoltál, hogy már mióta ki akarsz jönni, és nem tudtál, most meg rohannál haza.

KATONA: Tessék talán imádkozni, az

megnyugtatja a lelket! Minek annyit idegeskedni? Elmegy a busz? Lekésik? Nem késik, na látja! Imádkozzon csak nyugodtan.

KATA: Hogyhogy ennyi halottat ismer?

KATONA: A barátaim, már mondtam. Együtt szolgáltunk odaát, Szentlászlónál. Még kilencvenegyben. Kilőtték őket. Szép sorban. Na, nem egyszerre. Csak úgy cap-cap-cap. Ennyi.

KATA: Ūristen!

JANKA: (*zavartan v̄ihog*) Huhh, ez szörnyű!

KATONA: Meg lehet szokni. Mindent meg tud szokni az ember, csak idő kell hozzá. Azért is jó itt a temetőben, mert van elég idő.

JANKA: Katikám, anyukának igaza van, haladnunk kéne. Tudod, az eső, meg még dolgunk van.

KATONA: Kihez jöttetek? Ki fekszik itt? (*olvassa a sírkőről a nevet*) Holuser Pál. A kedves apuka?

KATA: Igen, az apánk. Halál kedves volt. Húsz évig ivott folyamatosan, aztán két éve sikerült végre halálra innia magát. Most van az évfordulója.

ANYUKA: Hogy beszélsz az apádról! Évfordulója van. Azért is hoztam ki a pitét.

KATONA: De még milyen pitét! Sosem ettem jobbat! Anyuka nagyon ügyes, tudta-e?

ANYUKA: Tudtam, de most már jó lenne tényleg megindulni. Itt van, a Janka már körbe is söpört helyetted. Induljunk! Tudod, van még dolgunk, ugye tudod, nem csak a vásárlás... Érted...

KATONA: A busz, már megint? Mennek azok, mint a gyönyörű évek. Csak suhannak, az ember meg nem győzi kapkodni a fejét. Így van ez, igaz, anyuka? De itt a temetőben

épp az a jó, hogy áll az idő, nem mozdul. Úgy áll egy helyben, mint ha valaki beleszögezte volna a földre. Csúszik a nap az égen, de nem úgy múlnak a percek, mint odakint az utcán. És nem akar este lenni.

KATA: (*jól megnézi a Katonát*) Tényleg. Ebben az egész faluban áll az idő, de semmire se érünk rá.

ANYUKA: Na, indulnunk kell! Hát, örültünk a kellemes csevejnek, de most tényleg mennünk kell. Gyertek már!

(*Janka és Anyuka elindulnak*)

KATA: Tudjátok, mit, én épp jót beszélgetek, maradok, ti meg menjtek csak előre. Majd utolérlek benneteket. Vagy majd inkább hazasétálok.

ANYUKA: Ebben a hőségben te csak ne sétálj, pláne ne egyedül!

KATA: Itt támadnak meg? Attól nem félsz, hogy Pesten nekem esnek?

ANYUKA: De félek. És egész nap félek. Mert sosem mondasz el semmit. Honnan tudjam, te mikor sétálgatsz egyedül Pesten, és hánytól hányig kéne félnem? Sosem mondasz semmit, én meg félhetek itt egész álló nap, hogy majd valaki megtámad, kirabol vagy megöl. Meg se fogom tudni, mert nem szólsz soha semmiről.

KATONA: Ne idegeskedjen, majd én hazakísérem. És agyonverek mindenkit, aki bántani akarná.

ANYUKA: És most hogy ne idegeskedjek?

KATONA: Ha gondolja, majd mögöttem megyek, szépen, tisztességesen. Az jobb lenne, nem? Azt a falu is tiszteltben fogja tartani. Értékeli az ilyesmit a falu.

ANYUKA: Na jó, most már elég! Kata, indulunk!

KATA: Jó, hát induljatok.

ANYUKA (*vár*)

KATA: Gyerünk! Sziasztok! Otthon találkozzunk.

ANYUKA: Jól van, majd cipelek én mindent, neked nem kell segítened, nem kell, amikor Pesten vagy, akkor is én cipelek mindent. Csak pár nyugodt napot, pár együtt töltött nyugodt napot szeretnék, amikor nem kell megszakadnom úgy, mint egy málhás szárnak. Különösen most. Ugye, Janka? Mondd már te is neki! (*Néznek Katára, de az nem is figyel rájuk. Erre elindulnak, visszavisszanézve.*) Gyalogolj csak haza, majd fölforr az agyad, én nem bánom, de én szoltam. Akkor izzadj le, melegedj ki, úgylis én mosok mindent. (*Janka nyugtatva megsimogatja anyját.*) Gyerünk már, mindjárt itt az eső. (*mindketten el*)

KATA: Az embernek leszárad a képe! De milyen szörnyű az, amit mondtott. Meddig volt ott? Úristen!

KATONA: Meg lehet szokni mindent. (*nevet*)

KATA: Nekem csak annyi volt a háború, hogy az elején még pénzt is kaptunk a rokonoktól. Német márkát. Én egy kamerára gyűjtöttem, mert filmet szerettem volna csinálni. Kivágtam az újságból egy képet, amin egy Cannon kézi kamera volt, és a pénz mellé tettem. Végül az összes pénzemet elkérték anyámék, hogy tudjanak venni ételt. Odaadtam, de sajnáltam. Aztán már soha nem tudtam magamnak kamerát venni. Apám meg akkor lett munkanélküli, mikor már három éve háború volt. Addig az ő fizetéséből éltünk. Nem volt túl sok minden. Zsír kellett venni, lisztet, cukrot, sütőport. Az élesztő megrohadt a melegben, nem volt áram. Anyám mondta, hogy az áramot eladják Bulgáriának, hogy legyen pénz

a fegyverekre. Sosem értettem, hogy viszik el az áramot Bulgáriába. Rengeteg volt az áramszünet. Télen volt rossz, mert nem volt fűtés az iskolában, és kabátban meg kesztyűben kellett ülni, és volt, hogy egyszer gyertyát is gyújtottak, hogy lássunk.

KATONA: Hogyhogy a maga apját nem hívták be?

KATA: Nem tudom. Pedig már a negyvenéves férfiakat is behívták. Ő ott-hon maradt, aztán a háború után elkezdett inni.

KATONA: Hát igen. Én se ismertem olyan családot, ahol ne lenne valaki alkoholista. Nem a háború miatt. Ez egy ilyen táj, ilyen ország, ilyenek az emberek.

KATA: (*beleszokol a levegőbe*) Nem lesz itt eső. Az is bele van szögezve az égbe. (*nevet*) Úgy égeti szét a nap az égből. Nem lesz itt eső.

KATONA: Pesten lakik?

KATA: Igen, ott dolgozom. Akkor mentem föl, pont mielőtt belefulladtam volna ebbe az egész faluba, az egész világba, de leginkább anyámba kezdtem belefulladásni. Mikor vége lett a háborúnak, és az apám meghalt, anyám egész nap csak feküdt és sírt. Sírt az életén, a tehetetlenségén. Nagyon sokáig én is ezt csináltam, ha valami baj volt, vagy ha valamit meg kellett oldanom. Mindig úgy éreztem, hogy nem lehet semmit sem megoldani, és a legjobb lenne meghalni. És akkor lett erőm innen elszakadni. Akkor mentem fel Pestre.

KATONA: Látszik a mamán, hogy ragaszkodó teremtés, az már igaz. De isteni a pitéje. Aranyos amúgy. Csak sokat fél.

KATA: Tudja, nekem is indulnom kell lassan.

KATONA: Maga is fél? Vagy megy a busza magának is?

KATA: Nem, csak haladnék, elszoktam már ettől a lassú falutól. Pesten vágyom ide haza, itt meg felrobbanok ettől a lassúságtól.

KATONA: Milyen gyakran jön haza?

KATA: Két-három hetente, főleg anyám miatt. De mindig előre rettegek az úttól is. Hét órámba telik, míg leérek ide. Meg a határ, az az ácsorgás a határon. Két hetente csak ülök a vonatban, és várok, áll a vonat, fél órát a magyar oldalon, fél órát a jugoszláv oldalon.

KATONA: Így múlik el az élet. De minek ennyit hazajönni, ha valaki Budapesten élhet? Én biztos nem jönnék haza. Vissza se fordítanám az arcomat.

KATA: Mert anyámat nem lehet itt hagyni, meg ezt a szerencsétlen húgomat. Úgy élnek itt, mint a kamaszok. Hazajövök, és üres a hűtő, üres a konyha, koszos a lakás, ezek ketten meg csak nevetgélnek, beszélgetnek egész nap egymással. Nem lehet itt hagyni semmit. Ráncigál vissza folyton valami. Igazából én se jönnék, ha ők nem lennének. Ott Pesten minden olyan, mintha meg sem történt volna semmi. Sem a háború, sem a családunk széthullása. Mintha nem is lett volna soha Jugoszlávia, mintha nem is lett volna soha gyerekkorom. Mintha nem is lettem volna soha kamasz. Az egész olyan távoli és hideg és poros. És olyan jó ennyire messzire lenni innen.

KATONA: Akkor én ugyan nem jönnék ide vissza.

KATA: De akkor miért nem megy el?

KATONA: Nincs hova. Nincs miből. Meg itt a temető. Épp jó. Csönd van.

KATA: De mivel foglalkozik?

KATONA: Sétálok. És dől a pénz, az ember múlatja a napot... Elvagyok.

(*nevet*) Nyugdíjam van, a katonaság miatt. Abból itt el lehet lenni.

KATA: De hátha találna fent Pesten valami munkát. Mit végzett?

KATONA: Nem végeztem. Fizika szakos voltam, lent Újvidéken. De aztán jött a háború, be kellett vonulni. Anyáméknak nem volt elég pénze, hogy ne menjek, még arra se, hogy átdobjanak a magyarokhoz, nem volt elég mély szekrényünk, én nem tudtam hova bújni, úgyhogy szépen be kellett vonulni, és pá-pá fizika. Ennyi volt. Ennyi. (*nevet*) Tanultam másfajta fizikát. (*nevet*)

KATA: És nem akarja folytatni az egyetemet?

KATONA: Aztán minek? Menjek el tanítani? (*nevet*) Az lenne ám csak fasz, a veterán, aki tanít. Mit tanítsak én fizikai törvényekről, mikor tudom, hogy azok úgy bomlanak föl, ahogy vannak. Csak elég nagy feszültség kell hozzá, és kész.

KATA: Akkor mehetne Pestre.

KATONA: És mit csinálnék én ott? Nem ismerem a várost, nem ismerek ott senkit. Biztos elvesznék, vagy csak tönkre tennék mindent vagy magamat... Nem nekem való az. Itt van nyugdíj, van idő, nem kell más. Ennyi.

KATA: Nem olyan nagy az a város. Maga mondta, hogy meg lehet szokni mindent. Szerintem lehetne ott találni valamit magának.

KATONA: (*félmosollyal*) Hát, ha maga mondja... Furcsa lenne itt hagyni mindent. Meg mindenkit...

KATA: Tudja mit? Holnap lesz egy vacsora nálunk. Anyám főz egy csomó kaját, azt hiszem az ittlétem tiszteletére, nekem meg semmi kedvem az egészhez. De jöjjön el maga is. Akkor tudunk tovább beszélgetni. Ki lehetne találni valamit.

2. FELVONÁS

KATONA: Miért akar maga ennyire kedves lenni velem?

KATA: Mert agyon fojtogattak a szülem engem is, és tudom, milyen jó elmenni innen. Én csak tudom, meg azt is, mekkora elhatározás kell hozzá. Segíteni kell az embernek. Én is folyton készültem, mindig arra gondoltam, hogy majd megint rossz lesz. Pont ahogy arra készülök, hogy majd megint háború lesz. Ha egyszer volt, akkor majd biztos megint lesz. Mintha nem is lenne vége.

KATONA: Akkor meg minek jár vissza?

KATA: Pont azért, mint amiért maga kijár a temetőbe. Na jó, holnap jöjjön és folytatjuk. A tűzoltóknál kell lefordulni, a park irányában. Aztán a harmadik utca balról, meg fogja ismerni, az a sárgára festett ház, óriási fenyőfa van előtte. Jó volt beszélgetni magával. Isten vele! Akkor holnap! *(elindul)*

KATONA: És addig?

KATA: Akár... *(kimegy)*

KATONA: *(leül a sírra, rágyújt és néz Kata után)*

Szín: Nappali, Katáék otthonában. Több asztalt összetoltak, terítővel letakartak, egyenetlen az egész. Terítés nyomai láthatók, a terítés folyamatban van. A tévé, a kanapé és a fotelok félretelve, hogy az összetolt asztalnak helyet adjanak. Az egyik félretolt fotelban hever Janó, legyezi magát egy újsággal. Az ablak nyitva, hőség van, késő délután. Anyuka és Janka ki-be rohanguk a konyhából a szobába, kezükben tányérokkal.

ANYUKA: Jaj, istenem-istenem, sose leszünk készen! Janka! Hozd ki a konyhából a sőtartót! Gyorsan!

JANKA *(kiszalad)*

ANYUKA: A húsnak még kell legalább húsz perc, a leves az kész. A főzeléket még be kell rántanom. Istenem-istenem, mindennel késésben vagyunk!

JANÓ: Anyuka, ne idegeskedjen, minden rendben lesz, csak nyugodtan. Vett tortát is?

ANYUKA: Vettem, hogy ne vettem volna. Egy ilyen ünnepélyhez kell a torta, anélkül nem is lehet. Jaj, csak sikerüljön minden!...

JANÓ: *(mosolyog)* Hát, igen...

ANYUKA: Apád átjön?

JANÓ: Dehogy jön! Apám egy idióta.

ANYUKA: De szóltál neki?

JANÓ: Nem szóltam.

ANYUKA: Janó... Ez mégiscsak fontos nap! Neki is!

JANÓ: Dehát, ha egy idióta. Én nem akarom, hogy itt legyen. Mindegy, milyen fontos ez a nap.

ANYUKA: Édes gyerekem, te nagyon furcsa vagy. Ott a telefon, hívd csak föl, ideér, mire kész a vacsora. *(kimegy)*

JANÓ: *(maga elé)* Hívja a halál... *(tovább legyezi magát az újsággal)*

(szünet)

ANYUKA: *(visszajön egy lábassal)* Itt a tészta. Főjjen már az a hús, mert szétrobbanok! *(Janóhoz)* Na, mit mondott?

JANÓ: Nem veszi föl.

ANYUKA: Fel se hívtad.

JANÓ: Hívtam, de nem veszi föl. Hol a Kata?

ANYUKA: Hívd már föl, na! *(pakol az asztalon)*

JANÓ: Hol a Kata?

ANYUKA: A Kata? A fene tudja. Itt volt valahol az előbb. Nem akar beszélgetni, én meg nem tudok róla semmit. Haza kell hozni ezt a lányt, Janókám. Haza kell hozni. Én beleőrülök ebbe. Megváltozott, esküszöm neked, hogy az a Pest tette tönkre. Tönkremegy ott a mi fajtánk, a magyarok között. Nem neki való az a város. Másilyen lett. Másilyenre dolgozta ott magát. Mégiscsak nő, neki itt lenne a helye, itt minden könnyebb. Azon a rohadt nagy Pesten, ha mondjuk kitörne a háború, hát mihez kezdene? Ott aztán nem lehet tyúkokat tartani, meg beültetni a kertet. Ott halna éhen azon az imádott körútján, a hülye villamosok mellett. Már azt sem értem, hogy minek engedtem el. Olyan jó lány volt, olyan figyelmes volt velem. Most meg, mintha én bántottam volna, csak fúj rám és kiabál, folyton csak kiabál. Janókám, haza kell hozzuk ezt a lányt.

JANÓ: Csak ne idegeskedjen, anyuka. *(gondolkodik)* Én azért kicsit félek, hogy majd nemet fog mondani. Veszekedett velem is a héten meg tegnapelőtt is.

ANYUKA: Veszekedett, veszekedett... Na és, ki nem veszekszik ebben a rohadt világban? Mindannyian vesze-

kedünk, az ember ilyen. Mindenki ilyen. A veszekedés legyen a legnagyobb bajotok, én mondom.

JANÓ: Hát, én azért kicsit félek. Szeret ő ott Pesten. Nem tudom...

ANYUKA: Kicsit több önbizalmad legyen! Megyek, megnézem a húst. *(kimegy)*

JANKA: *(kezében sótartóval és evőeszközökkel bejön, kezdi szétrakni őket. Janóhoz)* Nem segítesz?

JANÓ: Várjál, most gondolkodok.

JANKA: Jól van. *(pakol)* És a gyűrűt, azt hoztad?

JANÓ: Hoztam.

JANKA: Megmutatod?

JANÓ: Majd meg fogod látni, ne idegeskedj.

JANKA: De olyan kíváncsi vagyok.

JANÓ: Hamar megöregszel. Amúgy is, itt a Kata, hallom a hangját, nem most mutatom meg.

(Kintről beszélgetés hallatszik, Kata nevetése beszűrődik)

ANYUKA: *(beszalad)* Jön! Gyertek, üljünk asztalhoz!

(Odaülnek, várnak, kintről Kata nevetése ismét behallatszik. Kisvártatva nyílik az ajtó, először Kata lép be, majd a Katona. Beszélgetnek)

KATONA: ... én meg állok ott, a domb tetején, és esküszöm, az egész mező úgy nézett ki, mint valami rossz díszlet, virítanak a pipacsok, mint ha össze lenne vérezve a búza...

ANYUKA: Én édes istenem...

KATONA: ... és akkor látom, hogy rohan az a kutya, rohan, de mintha az életéért küzdene, és akkor látom, hogy tényleg, zavarják: olyan iramban rohan utána egy tehén, hogy azt még a kutya is megirigyelte vol-

na tőle... *(nevetnek Katával)* Aztán el is mentem onnan, gondoltam, ennyi hihetetlen baromság egy napra már sok.

KATA: Pedig megérte volna ott maradni. Ki tudja, mit látott volna még. *(nevet)*

(Belépnek a szobába. Meglepődve megállnak, hogy mindenki már az asztalnál ül)

KATA: Sziasztok! Emlékeztek rá a temetőből?

KATONA: Jó napot!

ANYUKA: Édes kislányom, most ezt hogy... gondolod...?

KATA: Mi van, már kész is a vacsora?

JANKA: Nem, még fől a hús, kell még vagy tíz-tizenöt perc.

ANYUKA: Kislányom, én... én. Nem tudtam, hogy vendéget várunk.

KATA: Pedig szemmel láthatóan készültél. *(Katonához)* Ülünk le, Janka, ülj csak arrébb, hogy a vendég is ideférjen mellém.

JANÓ: Ki ez? Mármint bocsánat, szivasz, de te ki vagy?

KATONA: Én vagyok a katona a temetőből.

JANÓ: Mi van?

KATA: Ott ismerkedtünk össze tegnap.

ANYUKA: Bár arról nem volt szó, hogy ma vendégségbe is eljön... Gondolom, nekem mindegy, nekem úgysem mond senki semmit, de jól van...

KATA: Ugyan, anyuka, ne mérgelődj. De hiszen pont öt embernek terítettél. Vagy már megint megterítettél apukának is? Most legalább nem marad üres egy tányér sem. Képzeld, ő is szeret enni. Na, ne legyél már ennyire letört!

ANYUKA: Megnézem a húst... Inkább megnézem a húst. *(kiszalad)*

KATONA: Szép ház. *(Janóra néz)* És te ki vagy?

JANÓ: Én a Janó. A Kata barátja vagyok. Nem is értem, Kata, mi ez itt?

KATA: Mi lenne? Ünnepi vacsora.

JANÓ: De neked tényleg fogalmad sincs, hogy mit ünnepelünk? Azt hittem, sejtessz már valamit.

KATA: Hát azt, hogy hazajöttem, és anyám megint megpróbál olyan jót főzni, hogy ne menjek vissza Pestre. Nem? Mindig ezért gyűlünk össze, mindig ez az oka. És én meg mindig visszamegyek.

ANYUKA: *(behozza a levest)* Tessék, itt van. Janka, segíts!

JANKA: *(segít)* Vigyázz, anya, nagyon forró!

ANYUKA: Tudom, hogy forró, én forraltam! Ne idegesíts már. *(leülnek)* Na, szedjétek!

(szednek szép lassan)

ANYUKA: Ilyet biztos, hogy nem eszel Pesten!

JANÓ *(Anyukához)*: Szerintem nem kéne...

KATA: Mit nem kéne?

JANÓ: Ennyire sietni.

KATA: Sietni?

KATONA: Aaaaah, ahahahha, az a sietés. Mindig az a sietség, igaz? Az vág gajra mindent. Szétbassza az életet, a pillanatot, mindent. Pedig rohan velünk ez a bolygó, rohanunk vele. Ha akarja az ember, ha nem: rohan. Vannak dolgok, amik ellen nem lehet mit tenni. Az ember áll, egy helyben áll, nem akar megmozdulni, de akkor is menni kell, erőszakolja valami előre. Menni kell, lépkedni kell, fel kell kelni, taposni a földet, leszívni a levegőt. És mindig ki kell fújni. És ha ki is fújja az ember, a tüdő olyan, hogy túl sok benne a nyomás, kitágul újra, szívja le magától a levegőt.

KATA: Ez szép.

KATONA: Kurva nehéz meghalni szerintem. Akkor is kell élni tovább, mikor nem akar, vagy nem tud meghalni az ember.

JANÓ: Sokszor nem mi döntjük el. Ahogy azt sem mi döntjük el, hogy mi fog történni velünk a következő pillanatban, mi lesz a sorsunk.

KATONA: Hát nem. Ebben, látod, igazad van. Mindig a pénz dönti el. Ha van pénzed: életben maradsz. Csak tudni kell, hogy melyik tenyérbe kell adni. Mert túl sok a tenyér, amelyik nyúl felénk, és túl nagy a kísértés, hogy egy adag pénzt gyorsan beletömjön a legelső tenyérbe az ember. Mert akkor gyorsabban megoldottnak látszik a probléma.

JANÓ: Nagyon okos vagy. Hol tanultál meg ennyi mindent?

KATONA: Itt bent a bőröm alatt. Ott lapultam végig, aztán az ember, ha figyel, csak tanul. Mindent meg tud tanulni az ember. És mindent meg is kell tanulnia, amit csak a torkán le akar nyomni az a kurva élet, azt lenyomja. Aztán örülhetünk. Nem így van? De így van. Ennyi.

ANYUKA: Jaj, milyen csúnyán beszéltek... *(Katához)* Ilyen levest biztos nem eszel Pesten, igaz?

JANÓ: Nagyon finom!

ANYUKA: *(Janóhoz)* Marha. Belefőztem két velős csontot is. A marhahúsleves a legjobb.

KATONA: Velővel! Ügyes maga nagyon, anyuka. Először a pite, aztán most ez a leves... Hol tanult maga főzni?

ANYUKA: Hát, csak úgy tanultam.

KATONA: Ügyes, ügyes.

JANÓ: Milyen pite?

KATONA: Almás. *(kacsint)* Odavagyok. Bravó, anyuka!

ANYUKA: Katácskám, neked ízlik?

KATA: Hogyne ízlene, anyuka, mindig is ízlott, most is ízlik.

ANYUKA: És ilyet nem eszel Pesten, igaz?

KATA: Nem, nem eszek.

ANYUKA: Tudtam én...

KATA *(csukott szemmel csóválja a fejét)*

JANÓ: Szóval a temetőben ismerkedtetek meg?

KATONA: *(enyhe gúnnnyal Janó felé)* Igen. A pite miatt. Jó kis pite volt. *(Katára nevet)*

JANÓ: De milyen pite?

KATA: Ha anyuka nem visz ki pitét, pusztá hiperaktivitásból, akkor tényleg sosem ismerkedtünk volna össze. *(Janóhoz)* Katona volt, még a kilencvenes években. Fizikát tanult. Tök jó gondolatai vannak. Mondtam neki, hogy el kéne jönnie Pestre, ott új életet kezdhet bárki.

JANÓ: Miért menne el Pestre?

KATA: Mert ott sokkal jobb. Ott valahogy minden sokkal könnyebb. Legalábbis könnyebb tudna lenni, ha az ember nem markolna állandóan maga mögé a múltba.

ANYUKA: Édes kislányom, gyökerek és múlt nélkül el fog fújni a szél!

KATONA: A legnehezebb az emlékeket letenni. Kurva kis patkány mindegyik. Irányíthatatlanok. Az ember akár figyel, akár nem, előjönnek. Kikerülhetetlenek. Nem is lehet velük mihez kezdeni. De nem is arra való az emlék, hogy kezdjünk vele akármit, nem? Az emlék kezd velünk valamit. Szétronszol, addig idegesít, addig bújik a fejünkbe, míg ki nem készít teljesen.

JANÓ: Hú, hát te elég filozofikus vagy.

KATONA: Ja. És te?

JANKA: Janó is filozófiát végzett, Újvidéken.

KATONA: Végzett?

JANKA: Most doktorál, igaz?

JANÓ: Igen. A disszertációmát írom.
Még van rá három hónapom.
KATONA: Hát, az fasza. És mire mész vele?
JANÓ: Tanítani akarok az egyetemen.
KATONA: Az is fasza.
ANYUKA: Jaj, hogy beszéltek...
KATONA: Van még sárgarépa, anyuka? Olyan jó ropogós maradt. Nagyon ügyes. Az emberek általában péppé főzik a zöldségeket, okádék az egész. De maga... Meghagyta faszán, ropogósra.
ANYUKA: Bírna egy kicsit szebben beszélni? Mégiscsak asztalnál vagyunk.
KATONA: Bírnék, bírnék. Nem tudtam, hogy ilyen ideges a nénike gyomra. Majd vigyázok. Esküszöm, vigyázni fogok.
ANYUKA: Neked ízlik a leves, Kata?
KATA: Mondtam már, hogy ízlik! Anyuka! Neked ízlik-e?
ANYUKA: Hát, most mit mondjak... Tényleg jó lett.
KATONA: Mondtam! *(váratlan durva mozdulattal megveregeti anyuka vállát)* Ez a beszéd! Nem lehet másképp. Az ember becsülje meg azt, amit csinál. Meg saját magát.
JANÓ: Szóval Pestre akarsz menni?
KATONA: Akar a fene. *(végigméri Janót)* Vagy hát, mit tudom én... Lehet, hogy akarok. Ki tudja. Kata magyaráz nekem, hogy mennyire jó is lenne ott. *(rámosolyog Katára)* Hát, ki kell próbálni, mindent ki kell próbálni. Nem? Az ember meglátja.
JANÓ: És mit akarsz csinálni Pesten?
KATONA: Te minek akarsz tanítani?
JANÓ: Tessék? Hogy jön ez ide?
KATONA: Kérdezem, hogy minek akarsz tanítani.
JANÓ: Hát, mert tanítani jó. Az egy nemes feladat. Az ember tud valamit, és úgy tudja összefoglalni, hogy másoknak is átadja. Ahogy Jaroslav

Pollenek mondja: az ember agyában bármi is megragad, csak addig tudja uralni a gondolatát, amíg azt valaki másnak át nem adja. Muszáj a tudást átadni.
KATONA: Na látod. Szuper. Ilyen a munka is, nem? Tudsz valamit és átadod. Ha kétkezi munkás vagy, átadod az anyagnak a tudásodat. Görbíted a fémeket, mert a fém egymaga nem tudja, merre kell hajolnia. Vagy forgatod a földet, mert a mag magától nem tudja, hova, és milyen mélyre kell bújnia, hogy ki bírjon kelni. Semmi sem működik magában. Egymásra vagyunk utalva.
JANÓ: Igen, és én ezért akarok tanítani.
KATONA: Görbíted majd a kölykök agyát, mi? Jó cucc az. Én is bírtam a tanáraitam.
JANÓ: Mire jártál?
KATONA: Fizikára.
JANÓ: Hova?
KATONA: Hova, hova? Ugyanoda, ahova te, Újvidékre.
JANÓ: Akkor miért nem tanítasz?
KATONA: *(nevet)* Nem való az nekem. Az én agyam már nagyon le lett görbítve. *(Anyukához)* Hát, ez isteni leves volt anyuka, még egyszer mondom: bravó!
ANYUKA: Hozhatom a másikat?
(Bólogatnak. Anyuka és Janka elkezdik összeszedni a tányérokat)
JANKA: *(Katonához, a tányérra mutatva)* Elvehetem?
KATONA: Hogy az istenbe ne, köszönöm!
KATA: Az élet nagyon más ott Pesten, mint itt. Mondtam én Janónak is, hogy jöjjön fel ő is. Találhatott volna valami ösztöndíjat, de nem akart.
KATONA: Mint aki ide van szögezve, mi? Nehéz elmenni.

KATA: Nehéz. Mindig nehéz. Az ember nem érzi magát sehol sem otthon. Ha egyszer kiteszed a lábadat, folyton csak keresed az otthonodat. De nekem tetszik a város. Tetszik a nyüzsgés. Ott lehetek egy senki, akit nem ismernek. Egy a robotoló, menetelő emberek közül. Ha sírok az utcán, senki nem szól meg. Nem tudják, hogy ki vagyok. Senki nem mondja, hogy na itt megy a Paliék lánya. Olyan jó valahogy szabadnak lenni.

JANÓ: Kinek jó az, ha nem ismer senki? Nincs kire számítani, nincs kihez szólni. Kész baromság elmenni onnan, ahol felnőtél, ahol minden megtörtént veled.

KATONA: Ez igaz. Szerintem bárhová is megy az ember, nem tud elmene-külni. Azt hiszed, hogy átmész egy másik országba, és ott biztonságban vagy, hogy ott nem történhet meg veled ugyanúgy minden, aztán nem figyelsz, és pikk-pakk, megint ugyanaz történik veled, ami elől el akartál menekülni. Nincs hova menni. Az emlékek megtalálnak. És hívnak maguk után mindent, hogy újra és újra látni kelljen azt, ami elől el akartál menekülni.

JANÓ: Hát ezt mondom én is! Jobb nem elmenni innen. Ahogy azt Pol-lenek is mondja...

KATA: *(közbeváág)* De ha van olyan hely, ahol szabad vagy?

KATONA: Sehol se vagy szabad.

ANYUKA: Szabad lesz, hozom a sültet! *(óriási tál húst tesz az asztalra)*

JANKA: Itt a főzelék.

ANYUKA: Együnk!

KATONA: Ajj, de istenien néz ki ez is! Anyuka, maga megéri a pénzét!

ANYUKA: Ne piszkálódjon, hanem egyen.

KATONA: Eszek is. Hát, ez isteni. Maga főz a világon a legjobban.

Esküszöm. *(teli szájjal)* Hát meg kell vészni, ez a hús szétolvad a szájban! *(Anyukára kacsint)*

ANYUKA: Akkor egyed, gyerekem, ha ilyen jólesik!

KATONA: Hogy az istenbe ne esne jól! Pite, leves, sült kacska... Ennyi. *(eszik)* Jaj, tudnak maguk élni!

ANYUKA: Na, nincs mindig ekkora lakoma, csak ma...

KATONA: Mi van ma?

JANKA: Hát, ma nagy nap van...

ANYUKA: Fogjad be a szádat kislányom, jó?

JANKA: Jól van...

KATONA: És te? *(Jankához)* Te mi akarsz lenni? Hány éves vagy?

JANKA: Á, én nemrég érettségiztem.

KATONA: *(teli szájjal)* Aztán mi lesz, jössz te is föl Pestre? Csatlakozol hozzánk?

JANKA: Hát, én még nem tudom...

JANÓ: *(Katonához)* Most akkor mégis mész Pestre?

KATONA: Mit izgulsz te ezen ennyire? Nem mindegy az neked, hogy én hol vagyok? Miért pattogsz ezen?

JANÓ: Nem pattogok, csak kíváncsi vagyok.

ANYUKA: Janka még nem tudja, hogy mire menjen tovább. Én szeretném, ha valamit itthon írna be. Nagyon messze van az a Pest, és elveszne ott.

KATA: Vigyáznék én rá. Miért ne menne a jobb helyre? Egy magyar diplomával azért csak többet tudna elérni. Jobb munkát tudna kapni. Előrébb kell jutnia. Ha én onnan indulhattam volna, már rég sokkal többet kereshetnék.

JANÓ: Az itthoni diploma is pont ugyanolyan jó, mint a magyar. Pont ugyanannyit ér.

KATA: Dehogy ér annyit, főiskolának számítják be a magyarok.

KATONA: És te, Janka? Az oké, hogy a

család meg a barátok tudják, mit akarsz, de te mit akarsz? Hova szeretnél menni?

JANKA: Én már sokat gondolkodtam, de még nem vagyok biztos semmi-ben.

KATA: Majd feljön Pestre. Van az a nulladik év. Hallottam. Ott egy csoport lehet tanulni, felkészítik az embert egy év alatt a magyar felvételekre.

JANÓ: Milyen baromság, a mi iskoláink erősebbek, mint a magyaroké. Hülye az, akinek nulladikra kell járnia.

KATONA: Nem lényegesebb, hogy ez a gyerek mit akar? Miért akarja mindenki jobban tudni nála? Hagyni kell, hogy az ember menjen kicsit a feje után, kipróbálja ezt-azt. Ha én annyi időm lehetnék megint, mint te... Biztos, hogy jó messzire mennék. Nagyon-nagyon messzire. Kurva messzire!

JANÓ: Minek messzire menni? Az ember úgysem kerülheti el a sorsát. Mindent viszünk magunkkal, minden ugyanúgy jön velünk, mintha el se mozdulnánk ugyanabból a pontból. Az emberek csak menekülnek, és mégsem tudnak semmi elől sem megmenekülni.

KATONA: Hát, én azért láttam egy-két embert, akinek sikerült megmenekülni.

JANÓ: És ugyan mire mentek vele? Tudtak utána normálisan élni? Vagy üldözte tovább őket az, ami elől menekülni kezdtek?

KATONA: Soha többet nem láttam őket. Csak hagytam, hogy elfussanak, és kész. Nem tudom, mi lett velük aztán. Lehet, hogy tényleg két sarokkal arrébb elkapták őket mások. Akik nem voltak olyan szentimentális barmok, mint én.

JANÓ: Ha el is menekül az ember, a fé-

lelmét úgysem tudja letenni. Vagy az emléket, ami a menekülés keltette félelem nyoma marad az emberben. Van az a szlovák filozófus, nem tudom, ismered-e, az a neve, hogy Jaroslav Pollenek, az előbb már emlegettem. Na mármost, szerinte...

KATONA *(közbevoág, erőteljesen)* Anyuka! Van még abból a főzelékből? Isteni egy főzeléket csinált maga.

ANYUKA: Van, van... *(odaadja a lábást)*

JANÓ: Szóval, mondom, ez az ember szerint...

KATONA *(közbevoág)* Janka, te hány éves is vagy?

JANÓ: Miért nem hagyod, hogy végigmondjam?

KATONA *(eszik)*

JANÓ: Kérdeztem valamit, miért nem hagyod, hogy végigmondjam?

KATONA: *(Janóra néz)* Mert kurvára nem érdekel, hogy miket hordasz itt össze.

ANYUKA: Azért mégis, ne beszéljen így az asztalnál, ha kérhetem!

KATONA: Bocsánat, bocsánat. Igaza van anyukának, de most őszintén: tényleg nem érdekel. Engem sokkal jobban érdekel, hogy min gondolkodik a Janka.

JANKA: Jaj, én nem gondolok épp most semmire.

KATONA: Az egész nagy teljesítmény lehet.

JANKA *(nevet)*

KATONA: Nem, nem, komolyan gondoltam.

KATA: Kér még egy kis húst?

KATONA: Kérek, persze, hogy kérek.

KATA: Tessék. Egye csak. Ugye, milyen finom?

JANKA: Igazából... *(nevet)* Lehet, hogy tényleg jó ötlet felmenni Pestre.

KATONA: Na tessék! Én mondtam. Te csak menj a saját fejed után. Él az

életed. És gyere utánunk Pestre. *(tele szájjal nevet Jankára)*

KATA: Hát, majd eldönti. Van rá még ideje. Nagyon fiatal még a Janka.

ANYUKA: El. Majd el.

KATA: Amúgy is, azokkal a magyarokkal nehéz. Meg ott Pesten eleve nehéz. A Janka meg érzékeny. Ott vagy, senkit nem ismersz, magányos vagy. Nincs kihez szólnod.

ANYUKA: Sosem mondtad, hogy ennyire magányos vagy.

KATA: Mert akkor csak sajnálsz. Én nem akarom, hogy sajnálj engem. Attól nem jutok előrébb.

KATONA: *(teli szájjal, melegen, Katához)* Magányos?

KATA: Hát, igazából... Nincs ott kihez szólnom. Néha elmegyek abba a kávézóba. Szoktak ott találkozni a kivándorolt vajdaságiak. Havonta egyszer. De azok meg... *(nevetve)* Pont ugyanolyan magányosak, és csak arról panaszkodnak, hogy milyen nehéz is ott Pesten, hiányzik nekik a Vajdaság...

KATONA: Miért nem jönnek haza?

KATA: *(nevetve)* Ezt kérdezem én is magamtól. Ott ülnek és siránkoznak, hogy ott nem olyan, mint itt. Hogy az emberek mások, hogy azt mondják ránk, mi nem is vagyunk magyarok. Kinek van ideje foglalkozni ezzel? Inkább valami másról beszélnénk, hogy ne legyünk annyira magányosak. Nincs, aki ott szeresse az embert. És olyan nehéz ezt tűrni. Igen, mondjuk ez nagyon rossz ott, hogy nehéz tűrni a magányt. Nincs kivel beszélgetni. Nincs kivel nevetni.

KATONA: Nincs kivel nevetni?

KATA: Nincs.

JANÓ: Szóval, az a Pollenek azt mondta...

KATONA: *(közbeveg)* Hát, akkor tény-

leg inkább föl kéne költözzek. Velem bírna beszélgetni. *(ránevet Katára)*

KATA: Igen, épp ezt mondom, hogy már csak ezért is jó lenne. A magyarokkal nehéz. Mesélek nekik valamit, és nem értik.

KATONA: *(gyengéden)* Nem értik?

KATA: Nem. Mondom nekik a háborút, és csak bámulnak rám, nem értik.

KATONA: A háborút? Milyen háborút?

KATA: Hát a háborúkat. A szerb-horvátot, a szerb-bosnyákokat, Koszovót...

KATONA: Mit mond nekik róla?

KATA: Hát, hogy milyen nehéz volt, meg hogy hogy volt. Ami nekem normális, azt ők nem értik. Mondom nekik, hogy milyen szörnyű volt...

KATONA: *(közbeveg)* Szörnyű volt?

KATA: Az.

KATONA: Mi volt szörnyű neked benne?

KATA: Hát minden. Itt éltünk, és körülöttünk háború volt.

KATONA: És?

KATA: Hogyhogy és? Maga se érti? Pedig maga ott volt!

KATONA: Hát épp ez az. Ezt nem értem. Én voltam ott, te nem voltál. *(inkább érdeklődve, mint támadóan)* Mi volt ebben neked a szörnyű? Itt lőttek? Nem lőttek. Itt meghalt bárki is, láttál te agyonlőni embereket, jöttetek mentek itt a katonák neked? Mi volt ebben a szörnyű?

KATA: Hát a tudat, hogy háború van. Meg nem volt étel, nem volt áram...

KATONA: Nem volt áram? *(nevet)* Szóval szörnyű volt, hogy nem volt áram?

KATA: *(sértve)* Igen, szörnyű volt. Meg a bizonytalanság. Hogy bármi megtörténhet. Bármi bármikor megtörténhet.

KATONA *(nagyon nevet)*

KATA: Most mit nevet? Ez szörnyű volt. Valahogy más dolgok normálisak nekem, meg magának, nekünk. Mindannyiunknak. Hát, de nem?

KATONA: *(nevet)* Nem volt áram...

KATA: Igen, nem volt. Meg víz se. Meg étel se. És féltünk, hogy apát elviszik majd.

KATONA: Féltetek? *(nevet)*

JANÓ: Igen, mit röhögsz te ezen, pont te?

KATONA: Azt, hogy féltetek.

JANÓ: Igen, féltünk, én is félttem, hogy előbb-utóbb majd rám kerül a sor, és menni kell a frontra.

KATONA: *(éredeklődve)* Ettől féltél?

JANÓ: Igen. Most mit? Én ettől félttem. Meg attól, hogy apámat elviszik.

KATONA: Elviszik, és mi lesz?

JANÓ: Érted...

KATONA: Mi lesz?

JANÓ: Meghal. Lelövik. Vagy visszajön és...

KATONA: Visszajön és? Mondjad, na!

JANÓ: Mit tudom én. Félttem.

KATONA: Pedig éppen érdekel. Mi van azzal, aki visszajön?

JANÓ: Nem tudom...

KATONA: *(gúnyosan nevet)* Jaj... Furcsa ez, hogy emberek így félnék és a háborúról beszélnek, miközben kilométerekre voltak onnan. *(Katához)* Maga is félt? Mitől félt?

KATA: Félttem, hogyne félttem volna. Ez azért senkinek sem mindegy. Féltünk, hogy kit visznek el, ki jön vissza, hogy fog onnan visszajönni. Félsz, hogy itt is háború lesz, félsz, hogy magyar vagy, félsz mindentől. Nem?

JANÓ: De igen.

KATA: És a magyarok odaát ezt nem értik, ők nem félték így. Lehet, hogy az öregek, még régen így félték az oroszoktól, de a fiatalok... Csak mesélek nekik, és néznek rám, hogy biztos megbolondultam.

JANÓ: Nem értenek azok semmit.

KATA: De tényleg semmit.

JANÓ: Mert ahogy a Pollenek is mondja, az ember félelme, ha előtör olyan helyeken...

KATONA: *(közbevág)* Hát, kár volt félni. Engem vittek el. Nem apádat, nem téged *(Janóra néz)*. Aztán vissza is hoztak. És ilyen lettem. Félelmetes ez? Ugye hogy nem, ugye anyuka? *(nevet)*

KATA: De igen, félelmetes, mert ki tudja, min ment keresztül.

KATONA: Én? Semmin. *(nevet)*

KATA: De fél az ember.

KATONA: Fél, mi? Hát, én is félttem.

De csak egy darabig félttem. Mikor letámadunk egy falut, mindenütt csak a vér van. Érted, folyik mindenfelé, csíkokban, a földön. Az ember cipője csupa vér lesz, meg a nadrágja is. Először nagyon rossz volt, hogy véres lett a cipóm, a nadrágom, a kabátom, pedig nem is álltam közel. Sehogy se jött le, elég rossz volt. Ahogy töröltem, inkább csak jobban szétkentem. Úgyhogy beálltam egy autómósóba, és kértem, hogy locsoljanak le. Na, utána félttem. Folyton csak attól félttem, azt néztem, hogy maradt-e a cipőmön vér. Nem maradt, de én folyton attól félttem, hogy csak nem látom, és vérfoltos vagyok valahol. Akkor mentem megint, lemosatni magam. És csak keresgéltem, hogy hol maradt rajtam folt. Az ember elkezd félni ezektől a foltoktól, hogy nem fogja tudni soha lemosni magáról. Aztán megszokja az ember, egy idő után már semmi sem zavarja. Csak a foltoktól fél, hogy ott maradnak. Hát nem furcsa?

JANÓ: *(riadtan)* Mondom, ez a Pollenek is mondja, hogy az ember félelme...

KATONA: *(közbevág)* Így utólag azt

mondom, hogy ennél a kacsánál, anyuka, nincs jobb ezen a világon!

JANÓ: Szóval az ember félelme...

KATONA: *(közbeváág)* Kit érdekel a világ, ha az ember ilyen kurva jó húst ehethet! Bravó, anyuka, bravó!

ANYUKA: Köszönöm, fiam. De azért beszélj inkább szépen!

JANÓ: *(Katonához)* De miért nem hallgatsz végig? Én is végighallgattalak!

KATONA: Figyelj, barátom...

JANÓ: Nem vagyok a barátod. Neked mi bajod van? Miért nem tudsz úgy viselkedni, mint a normális emberek? Idejössz, senki nem is hívott...

KATONA: *(nyugodtan közbeváág)* Mondjuk a Kata hívott...

JANÓ: ... és óbégatsz itt összevissza, beszélsz, de nem hagyod, hogy más is beszéljen. Nem bírod elviselni, ha nem te vagy a középpontban?

KATONA: Én csak jöttem erre az ünnepi vacsorára, vagy mi a szöszömre. Mi közöm van nekem ahhoz, hogy te mit hadoválsz itt összevissza a hülye filozófusodról? Nem érdekel. A Kata hívott, hogy lesz ez a vacsora. Arról volt szó, hogy eszünk, jól érezzük magunkat. Ennyi.

JANÓ: De mi nem ezért vagyunk itt!

KATONA: Nem ezért? *(nevet)*

JANÓ: Kurvára nem!

ANYUKA: Janókám, légy szíves!

JANÓ: Nem, nem, nem! Nekem elegendem van. *(Katóhoz)* Azért vagyunk ma itt, mert... mert valami mást akartunk itt csinálni, *(Katonához)* te meg belemondítottál! Miért nem mész el?

KATONA: Elmenni? Miért mennék? Mert te küldesz? *(nevet)* Hát, barátom, nem te hívtál meg...

JANÓ: Nem vagyok a barátod, már mondtam!

KATONA: *(feláll)* Na, akkor Janókám, miért gyűltünk itt ma össze? Mibe rondítottam bele?

JANÓ *(liheg és hallgat, farkasszemét néznek)*

KATONA: *(vidáman)* Mibe?

JANÓ: *(sóhajt)* Mindenbe.

KATONA: Ja, már értem...

JANÓ: Nem értesz te semmit!

KATONA: Kurvára semmit.

JANÓ: Menj már el innen!

KATA: Janó! Állítsd már le magad! Mi bajod van? Szépen eszünk itt, végre jókat beszélgetünk, te meg befejszültsz itt, mint az ideg.

JANKA: Kata, nagyon kérlek, hallgass, mi itt egészen másra készültünk.

KATA: Mire?

KATONA: Hát, valami nagyon másra, és a fiatalúr most izgult!

JANÓ: Menj el innen, kérlek! Amíg szépen kérlek!

KATONA: Kérsz? Szépen kérsz? *(felkel, Janóhoz megy, megmarkolja a vállát)* Izgulsz. Te úgy izgulsz, mint a kutya. Izgulsz, hogy felmegyek-e Pestre élni. De igazából azon izgulsz a legjobban, hogy megbasztam-e a Katát. Nem igaz?

KATA: Mi van?

JANÓ: *(sziszegve a fogai között)* Tűnj el innen!

KATONA: *(Janóhoz)* Hát, megbasztam. Na, most már nincs mitől félni!

KATA: Mit beszél? Hiszen ez nem igaz! Istenem, hallgasson már el!

KATONA: Jó, hát nem basztalak meg, csak akartalak! De láttam, amit láttam, éreztem én, majd megvesztél értem! Most mit istenemezel?

KATA: Könyörgöm, hallgasson!

JANÓ: Te rohadt állat! *(gyúri össze a terítőt a keze alatt)*

KATONA: Na, még így is van kedved megkérni a kezét?

KATA: Mi van?

JANÓ: *(fel akar kelni, hogy megüsse a Katonát, de az erősebb, visszatolja a székre)* Te állat!

KATONA: Itt maradsz! Miért, nem akartad megkérni a kezét?

JANÓ (*vergődik, fel akar kelni, a Katona újra és újra visszanyomja*)

KATONA: Maradj már, vőlegény!

KATA: Mi történik itt?

ANYUKA: Ezt meg maga honnan tudja?

KATONA: Az embernek elég nézni, figyelné. És csak el kell hinnie az agynak azt, amit lát az ember szeme. Ezen a gyereken meg mindent látni. Nézze csak, hogy mennyire remeg. Fél. Fél, de azért házasodna...

JANÓ: (*fújtatva*) Menj el, amíg nem késő!

KATONA: Már késő! Már engem akar! (*nevet*)

ANYUKA: Édes istenem, mit vétetem...

KATA: (*felpattan, odamegy a Katonához és Janóhoz*) Könyörgöm, mit akarsz? Megörültél?

KATONA: (*Katára, mosolyogva*) Aha! (*nevet*) Ja, megörültem. (*nevet*) Bár, ha jobban szétnézel, rajtam kívül is, mindenki örült itt egy kicsit. (*elengeti Janót*) Látni rajtatok. Mindenki összevissza beszél, és reméli, hogy az fog történni, amit nem mond ki.

KATA: Hallgass már! Megrémítesz!

KATONA: Meg, mi? Hát, most mit csináljak?

KATA: Lehetnél olyan, mint eddig voltál.

KATONA: Az tetszett? A nevetős katona? (*mosolyog gyengéden*) Régen nagyon sokat nevettem. Nevetni szerettem szerintem a legjobban. Azért tetszett a fizika is. Anyám mindig azt mondta, hogy aki számokkal foglalkozik, az mind vidám, kiegyensúlyozott ember. Szeretek nevetni. Az emberben az a legjobb, hogy tud mosolyogni. A kutyák nem tudnak, a madarak se tudnak.

Csak az ember mosolyog, az ember nevet. Én szerettem ember lenni...

JANÓ: (*felpattan, ököllel veri a Katona hátát*) Te állat vagy, állat vagy!

KATONA: (*próbálja magáról lerázni Janót*) Állj már le, hát megbolondultál? Mi bajod van?

JANÓ: (*tovább veri*) Te egy állat vagy, egy állat! Hogy bírsz így beszélni? Minek így viselkedni?

KATONA: (*elővesz egy pisztolyt, felhúzza, Janó fejéhez nyomja, nyugodtan mondja Janónak*) Állj már le!

(*Janó leáll, Kata felsikolt, Janka az anyja mögé ugrik. Anyuka megdermed. Katona a pisztolyt Janó fejénél tartva lassan visszanyomja Janót a székre, de nem veszi el a fejétől a fegyvert*)

KATONA: (*nyugodtan*) Komolyan mondom, mint egy kullancs, olyan vagy. Ütsz minden oldalról, és nélkül, mint egy lány. (*megettöri bal kezével a homlokát, a száját, Janóhoz*) Miért nem tudsz lenyugodni?

JANÓ (*hallgat és reszket*)

KATONA: (*nyugodtan*) Komolyan mondom, nem húznád sokáig ilyen gyenge idegekkel. (*Katára néz*) Mi baj?

KATA: Nyugodj meg! Nyugodj meg!

KATONA: Én nyugodt vagyok, miről beszélsz? (*gyengéden*) Mi baj van?

KATA: (*félve*) Tedd le azt a fegyvert. Kérlek.

KATONA: (*kuncog*) Jaj, ugyan már. Másképp nem nyugodott volna le. Komolyan, mint egy kullancs. Láttad? Ököllet a hátamnak esett. A hátamnak. Érted...

KATA: Kérlek, tedd le...

KATONA: Nem kell félni, nincs megtöltve. (*nevet*)

KATA: Akkor is tedd le.

KATONA: (*mosolyogva*) Nincs megtöltve.

KATA: Kérlek...

KATONA: Szépen kérsz?

KATA: Szépen kérek.

KATONA (*leengedi a pisztolyt*)

JANÓ: Én ezt nem is értem... (*fel akar kelni*)

KATONA: (*lő egyet a plafonba*) Mondom, ott maradsz!

KATA: Azt mondtad, nincs megtöltve!

KATONA: Hát, vicceltem.

KATA: Tedd le azt a fegyvert, könyörgöm.

KATONA: Minek?

KATA: Tessék?

KATONA: Minek tegyem le?

KATA: Hogyhogy minek?

KATONA: Nem figyel itt senki. Ha üres kezekkel áll az ember és beszél, soha nem figyel rá senki. De ha van egy kibaszott pisztolyod, akkor hirtelen mindenki el tud kezdeni figyelni. Ez nekem olyan érdekes.

KATA: De én kérek, hogy tedd le. Nehogy megsebesíts valakit.

KATONA: Mert? Mert akkor mi lesz?

(*csönd*)

KATONA: Megmondom én neked: semmi nem lesz. Soha nem történik semmi. Nem változik semmi. És mindent meg lehet úszni. Érted? Mindent. (*sétál, kezében a fegyverrel*) Semmi nem történik. Minden perc mintha csak ismételné egymást. És az emberek hazudnak. Beszélnek összevissza.

KATA: Kérlek, kérlek... Könyörgöm...

KATONA: (*nyugodtan*) Te is hazudsz, Kata. Azt se tudod, hány kilométerre voltál a lövésektől. Mi bajod eshetett volna? Itt, egy kényelmes házban végigvártatok, míg elvonul minden. Mitől féltetek? Attól, hogy majd mi lesz? Hát semmi nem lett. Akkor meg? Megérte félni? (*csönd*) Az em-

ber csak áll, áll, nézi ezt, és nem érti. Hogy ezért kellett háborúzni? Azért lőttem én agyon annyi embert, hogy aztán Pesten dicsekedjete a háborútokkal, meg a félelmetekkel? Milyen háború volt ez? Fotelban végigült háború? Ugyan már...

KATA: Én nem hazudok. Tényleg félttem. És félek most is.

KATONA: Mitől félsz?

KATA: Tőled...

KATONA: Te magadtól félsz. Nekem meg ezért kellett szétlövetnem a seggemet? Erre volt jó életben maradni, hogy aztán hallgassam ezt, nézzem ezt, ahogy senki sem tud élni, pedig semmi baja? Ugyan, mire jó ez?

KATA: Élünk, te is életben maradtál...

KATONA: (*közbeugr, nyugodtan*) Életben maradtam, igen. És hallgathatom mások baromságait. Nézhetem, hogy hogy basszák el mások az életüket. És ezért kellett nekem szétbaszni az életemet. Hogy ti ne csináljatok semmit. Ne változzon semmi. Csak ismétlődjön mindig újra és újra ugyanaz a perc.

(*csönd*)

KATA: El kell menned neked is innen. Pestre. Ott új életet kezdhetsz. Csak tedd le azt a fegyvert.

KATONA: Pestre, mi? Hogy ne legyél egyedül? (*nevet, felkel, Kata mellé ül, a pisztolyt továbbra is fogja, Kata ölébe lógatja, fejével Janó felé bökk*) Miért nem mész hozzá? Hm? (*csönd*) Na, mondd, miért nem mész hozzá feleségül? (*csönd*) Te se tudod?

KATA (*megrázza a fejét*)

KATONA: Szóval nem tudod?

KATA: Nem.

KATONA: (*Janóhoz megy, a pisztolyt a fejéhez szorítja, Janóhoz*) Fölizgulsz, ha a Katát látod?

JANÓ (*hallgat*)

KATONA: (*emelt hangon*) Na, mondjad már meg szépen! Ez egy kurva egyszerű kérdés: föláll a faszod, ha a Katát látod? Nem? A Jankára áll föl a faszod? Nézed, ahogy tereget kint a kertben és mozog, hajol lefelé, pipiskedik a zsinórhoz, te nézed, na ettől áll föl a faszod?

JANÓ (*hallgat és reszket*)

KATONA: (*odahajol hozzá*) Naa! Mondjad már! Kurva egyszerű kérdés, te meg állítólag kurva okos vagy. (*ránéz*) Nézzenek csak oda! Behugyozott. (*nevet*) Na mi van, bepisiltél, kis kullancs? (*nevet*) És még ez akar nőszülni! (*nevet*) Válaszolj!

JANÓ: Nem.

KATONA: Mi nem?

JANÓ: Nem áll föl.

KATONA: (*fejbeccsapja Janót*) Na látod! Csak tudsz te. Nem áll föl a faszod. De el akarod venni. Vagy a Jankát akartad ma megkérni?

JANÓ: Szó sincs a Jankáról.

KATONA: Nincs?

JANÓ: Nincs. Egyáltalán ne keverd őt bele.

KATONA: Ne keverjem bele. (*elgondolkodik*) Vagy neked csak magadra áll föl a faszod? Pofázol itt nekem a félelemről, meg a faszom filozófusaidról. Mit tudsz te, bazmeg, te, aki még életében nem csinált semmit, csak ültél és olvastál? Mit tudsz?

JANÓ: Nem tudom.

KATONA: (*Katához*) Mit bámulsz? Mit játszod az agyad, hogy nem tudtad? Mi bajotok van nektek?

KATA: Hagyd abba, hagyd abba...

KATONA: Bazmeg, itt picsogsz egyfolytában. Két napja se ismerlek, és itt picsogsz *nekem*, egyfolytában, hogy magányos vagy, hogy szomorú vagy, hogy nem szeret senki téged ott Pesten. Hát mi kéne neked?

Itt ez a faszi, igaz, hogy nem izgul rád, de el akar venni. Neked meg olyan mindegy, hogy ki van melletted, csak az a fontos, hogy téged szeressen. Hol itt a probléma?

KATA: Veled akartam lenni, de ez iszonyat...

KATONA: Velem akartál lenni, mi? Azt se tudod, hogy mit akarsz. Pofázol itt összevissza, hogy a háború, Budapest, jaj, mintha meg sem történt volna semmi, sem a háború, mintha nem is lett volna soha Jugoszlávia, mintha nem is lett volna gyerekkorom, olyan magányos vagyok. Aki ennyire magányos, annak mindegy, hogy ki szereti, csak szeresse. Miért nem mész hozzá? Mert magányos vagy? Hát el kéne gondolkodni, hogy miért, hogy mi a faszért vagy ennyire magányos!

KATA (*egész testében reszketni kezd, furcsa vinnnyogással sírni kezd*)

KATONA: (*odahajol, mímelve*) Milyen jó lenne ez a bátor katona, biztos rendes ember, látni rajta, hogy szenved. Biztos nem ölt meg senkit, biztos nem erőszakolt meg senkit. (*saját hangján*) Hogyne, bazmeg, amíg a többiek lőttek, én imádkoztam, amíg a többiek basztak, én álmodoztam (*Janó felé*), vagy még jobb: olvastam! Olvastam, bazmeg, és gondolkodtam. (*Janót kifigurázva*) Mi döntjük el, hova tart az életünk... Mit mondott az a Pollenek, annyit gondolkodott a félelemről... (*saját hangján*) Te idióta faszi. Az vagy. Az vagytok mind. (*leül, a pisztollyal vakarja a fejét*) Úgy tudjátok, jaj, olyan nagyon tudjátok, hogy ennek a kis libának hova kéne mennie, mit kéne tanulnia, miért vagytok magányosak, miért félték, mindent úgy tudtok, bazmeg, könyvet kéne írjatok a mindentudásról. Milyen szuper lenne. (*csóválja a fejét*,

3. FELVONÁS

iszik) Mindent tudtok, mi? Na, akkor nézzük meg, Janókám, hogy futni, ugyan tudsz-e.

JANÓ: Tessék?

KATONA: *(leül Kata mellé, nyugodtan)*

Keljél föl szépen, a bevizelt gatyáddal, ne ülj abban a pocsolyában, amit az előbb magad alá csináltál. És kezdj el futni! Gyorsan. És megnézzük, ki a gyorsabb, te vagy a golyó. Hogy el tudsz-e szaladni a golyó elől. Annyi mindent tudsz. Futni is tudsz, nem?

KATA: Anyuka... anyuka... mi van itt?

KATONA: *(felkel, megindul Janó felé, halkán)* Na, indulj el! Fussál! Adok esélyt neked, mert olyan okos vagy. Aztán itt lelövök mindenkit. Te még el tudsz futni, nosza, indulj el! Háttha sikerül. Mit mondana erre a te Polleneked?

JANÓ: Én ezt nem akarom...

KATONA: Sok mindent nem akarunk, mégis úgy van. Na, indulj el, én majd futok utánad, kint lölek le. Ne idegeskedj.

(senki sem mozdul)

KATONA: Mi van? Tán meg akarod őket védeni? Az összehugyozott nadrágodban majd megvéded a nőket, mi? Kisbaba, te! *(odahajol Janóhoz)* Megvédenéd őket? *(felhúzza a pisztolyt)*

(Janó felpattan, szaladni kezd)

KATONA: Hova szaladsz, te hülye? *(nevet)* Látjátok, hogy fut? Gyáva...

(Kata felemel egy széket, és a Katonát erősen fejbevágja. A Katona összecsukszik, kiesik a kezéből a pisztoly. Anyuka felpattan, felveszi a földről a fegyvert.)

ANYUKA: Tényleg üres.

Szín: Nappali, az asztalok, székek félretolva. A szoba közepén a Katona fekszik, hátára fordítva a padlón. Kata a szoba sarkában egy széken ülve a fejét dörzsöli, Anyuka és Janka a Katona fölött állnak, vizsgálják. A mentős a fotelban ül, jegyzetel, ír valamit, cigizik. A másik mentős kint van, hamarosan be fog lépni ő is.

ANYUKA: *(a Mentőshöz)* Meghalt?

MENTŐS: Šta kažeš?

ANYUKA: Azt, hogy meghalt-e?

MENTŐS: Umro? *(nevet)* Jeste umro.

ANYUKA: Jézusom...

MENTŐS: Ma ne brini, živ je. Umro je on već pre deset godine. Ovde u glavni, znaš? Erted? *(a fejére mutat, hogy bolond)* Znam ga ja, poznajem ga dobro. *(felkel odasétál melléjük)* Pije on k'o konj. Megbolondult, erted? Nem normalis, znaš? *(ismét a fejére mutat)*

ANYUKA: Jovan, ne idegesíts! Azt hittem, tényleg meghalt...

JANKA: De látszik, hogy lélegzik, anyuka...

MENTŐS: Ma živ je on. *(legyint)*

ANYUKA: Jaj, Jovan... Biztos nem kell akkor hívni a rendőroket?

MENTŐS: Ma daj, ne treba. Šta će ti milicija? Lud je on, pa vidi se da je totalno lud. *(visszaül a fotelbe, jegyzetel)* Kako vi to niste videli? A još ga zovete i na večeru... Dosadno vam je u životu, jel? Bolond je, lepo ti kažem... Nincs rendör. *(jegyzetel tovább)*

ANYUKA: Nehogy aztán itt feljelentse a lányomat. Az én lányom védett meg bennünket, érted, Jovan, érted? Elővette a fegyvert, én azt hittem, hogy elájulok. Itt fenyegette azt a szegény gyereket... Ha a Kata nem üti le, most mind halottak lennénk...

MENTŐS: Ma smirite se, spava on. Neće vam ništa. Ne bi on pucao, nije on takav. A nema on ni metak, daj... *(mutatja a pisztolyt)*

ANYUKA: Nem tudtuk, hogy nincs megtöltve. Azt mondd, hogy csak alszik?

JANKA: Milyen sima az arca így, hogy alszik.

ANYUKA: *(Mentőshöz)* Meddig lesz így? Nem fog felébredni? Biztos nem lesz baja?

(Bejön a másik mentős, olajos a keze, ideges.)

MENTŐS 2: *(szerb akcentussal)* Na, beindult. Jovane, jesi završio?

MENTŐS: *(bólogat, nyugve kel föl a fotelból)* Jesam brate.

ANYUKA: *(Mentős 2-höz)* Fel fog ez még ébredni? Biztos nincs baja?

MENTŐS 2: *(akcentussal)* Fel, fel fog. Nem kell izgulni. Szokott ilyet csinálni, elájul, úgy marad, egy-két nap, majd felkel. Nincs baja, ez ilyen.

ANYUKA *(sírni kezd)*

MENTŐS 2: *(akcentussal)* Nem köll sírni, minden oké. Jobban lesz, semmi baja. Bevisszük, kimossuk, alszik egy napot, mehet haza. Nincs baj, ne temessék e', mer' a végén még sose' hal meg. *(nevet)* Na, nem idegeskedni, jó lesz minden. Jovane, ajmo!

(A két mentős hordágyra teszik a katonát, kitolják, elbúcsúznak)

ANYUKA: Sziasztok! Zdrávó! *(fújtat)* Édes istenem... *(leül a fotelba, ahol a Mentős ült)* Én nem is értem, nem is tudom...

JANKA: Most mit csináljunk? Mosogassak el?

ANYUKA: Hagyd a csudába. Ül le te

is, és nyugodjunk le kicsit. Mindjárt hozok egy kis pálinkát. Az megnyugtatja az idegeket. *(nem mozdul)*

JANKA *(leül az asztalhoz, láthatóan szégyenli magát, sóhajtzik)*

ANYUKA: Janka, ne sóhajtsoz már!

JANKA: De olyan jó lenne valamit mondani... Én nem tudom, hogy mit kéne mondani, de valamit kéne. Nem bírom ezt a csendet. *(Katóhoz)* Legalább te mondj valamit!

KATA *(nem szólal meg)*

JANKA: Ugye nem haragszol?

KATA *(felnéz Jankára, hallgat)*

JANKA: Hát, hogy a... a Janó miatt... *(sírni kezd)*

KATA *(újra dörzsöli a fejét)*

JANKA: *(sírva)* Kata, Katuska, én nem akartam... Én nem is tudtam...

KATA: Nyugodj le!

JANKA: De ez az egész... olyan szörnyű... *(tovább sír)*

KATA: Szörnyű? Az a szörnyű, hogy ez a gyík így elszaladt. Az a szörnyű.

JANKA: Nem, ez az egész szörnyű... *(zokog)*

KATA: *(felkel, kiabál)* Hagyd már abba, te liba! Most mit sírsz? Hagyd abba!

ANYUKA: *(sírósan)* Lányok! Mindjárt hozom a pálinkát. Az majd megnyugtatja az idegeket... *(kiszalad, majd visszaszalad egy üveg pálinkával)* Igyatok, igyatok meg!

JANKA *(meghúzza az üveget, tovább sír)*

ANYUKA: Nyugodjunk meg inkább. *(ő is iszik)* Kata, hívd föl a Janóékat, hogy hazaért-e a gyerek!

KATA: Elszaladt. Fogta magát, és elszaladt. *(nevet)*

JANKA *(még hangosabban sír)* Én nem akartam...

KATA: *(maga elé)* Mint egy gyík, elszaladt.

JANKA: *(zokogva)* Nem akartam...

ANYUKA: Hívjuk fel őket...

JANKA (*kiszalad*)

ANYUKA (*iszik*)

KATA: (*csóválja a fejét*) Anyuka, mi volt ez az egész?

ANYUKA: Az idegeid, kislányom, meg kell, hogy nyugodj szépen... (*kínálja az üveget*)

KATA: (*hangosabban*) Mi volt ez az egész? (*feláll, kiabál*) Lánykérés? Milyen baromság volt ez?

ANYUKA: Én nem tudom, csak a Janó...

KATA: Csak a Janó? Az a gyáva gyík! Elszaladt! Elszaladt! (*visszatül, csóválja a fejét*) Én nem is értem, hogy mit keresek még itt. Mit csinálok én itt? Mit keresek én itthon, veled, nálatok, egyáltalán? Mire jó ez anya?

ANYUKA: Kislányom... Mi mire jó?

KATA: Ez az egész. Ezek a vacsorák, az ünnepi vacsorák, meg ez az egész, hogy mégis hazajövök. Mit csinálok én? És mit csináltok ti velem?

ANYUKA: Nem csinálunk mi semmit.

KATA: De igen. Nem engedtek el.

ANYUKA: Mi az, hogy nem engedünk el? Miket beszélsz?

KATA: Én újra és újra csak jövök haza és...

ANYUKA: És? Hát hogyan jönnél haza. Itt az otthonod, itt vagyunk, itt várunk.

KATA: Ez nem otthon, anya. És egyáltalán nem az enyém.

ANYUKA: Katuskám, fáradt vagy. Le kéne pihened lassan. Ez az egész este, meg ezek a szörnyű dolgok... Miket mondott ez a bolond... Kimerültél. Én is kimerültem. Egész nap a konyhában álltam és főztem...

KATA: (*félbeszakítja*) Nekem ez már nem az otthonom. Itt, ahol a férfiak a plafonba lónek, a fiúk meg elszaladnak, ha le akarnak lóni engem. Mi ez itt? Mi ez az egész? Rendőrt se kell hívni, ha leütök valakit? Mi

ez az egész? Ez nem ország, ez nem otthon! Mit keresek én itt?

ANYUKA: (*sírni kezd, leül*) Ne kiabálj velem! Én tényleg nem tudok mit csinálni, Kata. Te folyton csak kiabálsz rám.

KATA: Nem rád kiabálok. Az egész világra kiabálok! Mit csináltak velem? Mi ez az egész? Miért jövök ide vissza újra és újra, mintha nem lehetne elmenni innen? (*anyja mellé ül*) Anya, el kell, hogy engedj. Én ide nem akarok többé visszajönni. Én itt nem akarok élni. Itt áll minden, a por is áll a levegőben. Az emberek nem élnek. Ezek halottak. És itt van, a plafonunkban van egy golyó, szerinted ez normális? És az normális, hogy a Janó el akar venni? Hát mit képzelt? El akar venni, és elszalad, ha bántanak? Mit képzelt ez tényleg magáról?

ANYUKA: Te csak most ne kezdj védeni azt az iszákos állatot! Látod, hogy beteg! Hazajössz és miket csinálsz? Összefeküdnél az első jöttmenttel? Aki ráadásul bolond is? Tényleg, mit képzeltél? Hogy a temetőben megismerkedsz valakivel? Itt van a Janó, miért nem jó neked? Miért nem jó neked itt? Itt neveltünk föl, apád itt élt, anyád itt élt, semmi bajunk sem volt soha.

KATA: Anyuka, tíz évig volt háború, apuka ivott, alkoholista volt, mi az, hogy semmi bajunk sem volt soha?

ANYUKA: Jó, hát volt, mindenféle volt. Mindig van minden. Azt hiszed, az élet az máshol könnyű? Hogy könnyebb megszökni? Okoskodsz itt nekem, mintha többet éltél volna, mint én!

KATA: Nekem ez nem kell...

ANYUKA: Mi apáddal soha nem szöktünk meg. Itt voltunk, ahol a gyökereink vannak, ahol a halottaink a

földben vannak. Hogy lehetne ezt itt-hagyni? Hogy? Itt a helyed, nem máshol.

KATA: Nekem ez nem kell. *(felkel, lassan megindul kifelé)* Nekem ez tényleg nem kell. Én nem így akarok élni, anya. Én el akarok menni onnan, ahol rossz nekem, ahol bántanak. Én nem akarok kibírni egy alkoholistával mellett húsz szörnyű évet, ha el is lehetne tőle válni. Én nem akarok éhezni tíz évig, csak mert valakik háborúznak. Én oda akarok menni, ahol nem bánt senki. Ahol megbecsülnek. Nem akarok úgy élni, ahogy te.

ANYUKA: Megbecsülnek? Na, kíváncsi vagyok én, téged azok a magyarok hogy becsülnek meg. Te bármit is csinálsz, keresztre is feszítheted magad, akkor is csak egy koszos jugó maradsz, egy kis senki. Háborús jugó, egy menekült. Mert ezek mind irigyek. Irgyék ránk, hogy a Titó alatt mi utazhattunk, hogy mi jól élünk. Sosem fognak ezek szeretni téged, sosem fognak ezek befogadni téged. De menjél, bújj a fenekükbe! Engem nem érdekel...

KATA: Nekem ez így nem kell...

ANYUKA: Bújj a fenekükbe, mondom! Ha neked ők jobbak, mint én, akkor menj, és bújj a fenekükbe! Nyald a seggüket, itt van, ezt akarod, nem? Miért nem mentem el? Miért nem váltam el? Mert nem lehetett. Mert nem lehetett mindig mindent. Nem érted, nem értesz te semmit. És nem is látsz semmit, csak magadat nézed, csak azt nézed, hogy neked jó legyen, hogy veled mi lesz. Meg neked mi volt a rossz. Hát nekem is rossz volt, de nem adtam föl, és nem menekültem el. Menj csak, menj el innen. Én meg itt dögöljek meg. Jössz haza, várlak, örülök neked, de

csak kiabálsz rám, mintha mindenről én tehetnék. Hát nem csak én tehetek. Nem tudom, te a helyemben hogy csináltad volna, mit csináltál volna.

KATA: *(az ajtóból)* Hát épp ez az, mindig te csinálsz mindent helyettem. Még a férjemet is te akarod kiválasztani.

ANYUKA: Akarja a görcs. Én csak azt szeretném, hogy boldog legyél, boldogabb, mint én voltam. De neked nem jó semmi. Bűdös a Vajdaság, bűdös a családi ház, bűdös kedvesnek lenni az anyáddal. Hát mit csináljak én, hogy te szeress? Mit csináljak? Bánok én már mindent. Az téged úgysem érdekel, hogy nem tudtam volna semmit sem jobban csinálni, mert nem lehetett. Érted? Én így tudtam, és te csak kiabálsz rám. Hát ezt érdemlem? Ültem melletted ébren, mikor lázas voltál, nekem se volt jó, hogy apád ivott, de nem tudtam elmenni, két gyerekkel a nyakamban, az infláció közben. Na, majd megnézem, te hogy fogod a te gyerekeiddel csinálni az egészet. Nagyon kíváncsi vagyok!

KATA: Te most átkozódsz, anya?

ANYUKA: Menj, akkor menj el, indulj most rögtön, csomagolj! Én úgysem vagyok neked elég jó. Mert neked semmi sem elég jó. Csak a Budapest. Ott még a kutyaszar is biztos aranyból van. Menjél! Indulj már! Ne is lássalak!

KATA *(kimegy)*

(kiszáratva megjelenik Janka, liheg)

JANKA: Otthon van. De nem akar beszélni senkivel. Az apja azt mondta, hogy sírt. És hogy évek óta nem sírt a Janó. Nagyon meg volt lepődve. Kérdezte, hogy mi történt. Én meg

nem tudtam mit mondani. Benéztem hozzá a szobába, de csak elfordult és nem mondott egy szót sem. Úgyhogy hazajöttem. Majd holnap átmegyek újra. Addigra biztos megnyugszik. Fura ez. Nagyon fura ez... *(csönd)*
Kata hol van?

ANYUKA *(némán, csak a fejével az ajtó felé biccent)*

JANKA: Gyere anyuka, feküdjünk le...
Majd holnap jobb lesz.

FÜGGÖNY

Megjelent a Jelenkor folyóirat 2018. júniusi számának mellékleteként.